

Speciální základní škola Králíky,

Nábřežní 130, Králíky 561 69

„Zdravá škola“

“Ekoškola”

www.zspkraliky.cz

zspkraliky@zspkraliky.cz

IČO 61235105, tel.fax.: 465631186

Příloha č. 2 MPP

KRIZOVÝ PLÁN

při řešení projevů rizikového chování u žáků

Tento metodický pokyn metodika prevence stanoví postup všech pedagogických pracovníků ŠpZŠ Králíky při řešení projevů rizikového chování u žáků. Vychází z **Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže č.j.: 21291/2010-28, Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních č.j.: MŠMT-21149/2016**

Obsah:

1. Konzumace a nalezení tabákových výrobků
2. Konzumace alkoholických výrobků
3. Nález alkoholických výrobků ve škole
4. Konzumace omamných a psychotropních látek (OPL)
5. Distribuce omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole
6. Nález omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole
7. Nahlášení krádeže žákem
8. Vznik škody na školním majetku, vandalismus
9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie
10. Syndrom týraného dítěte – CAN, sexuální zneužívání
11. Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)
12. Rizikové chování v dopravě
13. Záškoláctví
14. Šikana, kyberšikana
15. Domácí násilí
16. Sebepoškozování
17. Dítě členem sekty
18. Hazardní hraní

1. Konzumace a nalezení tabákových výrobků

- a) V případě, kdy je u žáka nalezen tabákový výrobek či je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách či areálu školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude tabákový výrobek žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- b) Pedagog o celé události informuje školního metodika prevence, třídního učitele a zástupce vedení školy.
- c) Školní metodik prevence o události sepíše stručný záznam.
- d) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka telefonicky či pozve na osobní schůzku do školy – výchovná komise, žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu.

- e) V případě opakované konzumace tabákových výrobků žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.

2. Konzumace alkoholických výrobků

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci alkoholických nápojů v prostorách či areálu školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude alkoholický nápoj žákovi odebrán, aby nemohl v konzumaci pokračovat.
- b) V případě, že je žák pod vlivem alkoholu do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci.
- c) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, oznámí pedagog celou událost školnímu metodikovi prevence, třídnímu učiteli žáka a zástupci vedení školy.
- d) Třídní učitel celou událost oznámí zákonnému zástupci žáka (telefonicky, osobní schůzka ve škole - výchovná komise).
- e) Školní metodik prevence o události sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka.
- f) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany.
- g) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu.
- h) V případě opakované konzumace alkoholických výrobků žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.
- i) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy nebo na školní akci pod vlivem alkoholu, resp. kdy nelze prokázat, že žák konzumoval alkohol ve škole.

3. Nález alkoholických výrobků ve škole

- a) V případě, že zaměstnanci školy naleznou v prostorách školy alkoholický výrobek, o nálezů ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence a nalezený alkohol uloží u vedení školy.
- b) Školní metodik prevence o nálezů sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka.
- c) V případě, že zaměstnanci školy zadrží u některého žáka alkoholický výrobek, o nálezů ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence, který provádí další šetření.
- d) Školní metodik prevence o nálezů sepiše stručný záznam s vyjádřením žáka.
- e) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka (telefonicky, osobní schůzka ve škole – výchovná komise) a žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu.
- f) V případě opakovaného nálezů alkoholických výrobků u téhož žáka vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.

4. Konzumace omamných a psychotropních látek (OPL)

- a) V případě, kdy je žák přistižen při konzumaci OPL v prostorách či areálu školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, bude OPL žákovi odebrána, aby nemohl v konzumaci pokračovat. Metodik prevence nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschová ji do školního trezoru. Předá se Policii ČR.

- b) V případě, že je žák pod vlivem OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí škola nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci, které předá zajištěnou OPL a Policii ČR.
- c) Jestliže akutní nebezpečí nehrozí, pedagogický pracovník vyrozumí vedení školy a školního metodika prevence, který sepíše o události stručný záznam s vyjádřením žáka.
- d) V případě, že žák není schopný pokračovat ve vyučování, vyrozumí škola ihned zákonného zástupce žáka a vyzve jej, aby si žáka ihned vyzvedl, protože není zdravotně způsobilý k pobytu ve škole. Jestliže není zákonný zástupce dostupný, vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí. Vyrozumění rodičů škola učiní i v případě, kdy je žák způsobilý k pobytu ve škole.
- e) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka (telefonicky, osobní schůzka ve škole – výchovná komise) a žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu.
- f) V případě opakované konzumace OPL žákem vyrozumí škola orgán sociálně právní ochrany dětí.
- g) Obdobný postup zvolí pedagogický pracovník i v případě příchodu žáka do školy nebo na školní akci pod vlivem OPL, resp. kdy nelze prokázat, že se žák intoxikoval ve škole.

5. Distribuce omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole

- a) Přechovávání a distribuce OPL je vždy protiprávním jednáním, množství OPL není rozhodující.
- b) Má-li zaměstnanec školy důvodné podezření, že ve škole došlo k distribuci OPL, musí o této skutečnosti vyrozumět vedení školy, školního metodika prevence, který následně uvědomí Policii ČR, protože se jedná o podezření ze spáchání trestného činu.
- c) Vedení školy též vyrozumí zákonného zástupce a orgán sociálně-právní ochrany dětí jestliže se tohoto jednání dopustila osoba mladší 18 let či bylo toto jednání namířeno proti osobě mladší 18 let
- d) Ředitel školy informuje zákonného zástupce žáka a žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu školy.

6. Nález omamných a psychotropních látek (OPL) ve škole

- a) V případě, že zaměstnanci školy naleznou v prostorách školy látku, kterou považují za OPL, o nálezů ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence, který nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a ji uschová do školního trezoru, metodik prevence provede zápis.
- b) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky.
- c) V případě, že zaměstnanci školy zadrží u některého žáka látku, kterou považují za OPL, o nálezů ihned uvědomí vedení školy a školního metodika prevence, který provede další šetření.
- d) Metodik prevence o nálezů sepíše stručný záznam s vyjádřením žáka za přítomnosti ředitele školy. Nalezenou OPL uloží do obálky, napíše datum, čas a místo nálezů. Obálku přelepí, přelep opatří razítkem školy a svým podpisem a uschová ji do školního trezoru.
- e) O nálezů vyrozumí Policii ČR, která provede identifikaci a zajištění podezřelé látky a informuje zákonného zástupce žáka.

- f) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka (telefonicky, osobní schůzka ve škole) a žák je kázeňsky potrestán dle školního řádu.
- g) V případě opakovaného nálezů OPL u téhož žáka vyrozumí škola Policii ČR i orgán sociálně právní ochrany dětí.
- h) V případě, že zaměstnanci školy mají podezření, že některý z žáků má nějakou OPL u sebe, bezodkladně informují vedení školy a školního metodika prevence a ten následně vyrozumí Policii ČR, zkonzultuje s ní další postup a telefonicky informuje zákonného zástupce žáka.
- i) Vedení školy zabezpečí izolaci žáka od ostatních žáků a dohled až do příjezdu Policie ČR. U žáka v žádném případě nebude prováděna osobní prohlídka a prohlídka jeho věcí.

7. Nahlášení krádeže žákem

- a) Informaci, že krádež je hanebný čin a současně protiprávní jednání, sděluje třídní učitel, školní metodik prevence, pedagogický pracovník, žákyním a žákům od počátku jejich docházky do školy a to formou příběhů.
- b) Poškozený o události ihned informuje třídního učitele nebo pedagoga vykonávajícího dozor či vedení školy, následně třídní učitel informuje školního metodika prevence, který provede místní šetření, pohovoří se svědky incidentu na základě výpovědi poškozeného a sepíše zápis o šetření. Vedení školy se podává informace o krádeži.
- c) Každý, kdo se dopustí krádeže na školní půdě má možnost pohovořit si o svém jednání se zástupcem vedení školy (důležité je zabývat se příčinami krádeže: dítě je ke krádeži donuceno někým jiným, z koho má strach, někdy se může jednat i o formu kompulzivního chování, kterou je nutné řešit v rámci odborné péče).
- d) S náhradou způsobené škody se postupuje jako u vandalismu. Pedagog preferuje nápravu vztahu mezi poškozeným a zlodějem – trvá na tom, aby zloděj věc vrátil přímo poškozenému, omluvil se a nabídl za své chování nějakou kompenzaci.
- e) Zákonného zástupce poškozeného informovat ihned, zloděje třídní učitel vyrozumí vždy až poté, kdy bude přesně znát příčiny, které dítě k takovému chování vedly a to zejména v případě menších dětí.
- f) Jestliže se jedná o škodu většího rozsahu, školní metodik prevence vyrozumí Policii ČR a oznámí podezření na spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.
- g) Každou nahlášenou krádeží se škola zabývá, vyšetřuje ji. Je to důležité poselství jak pro poškozeného, tak pro zloděje. Proslovy o krádežích, pedagogové **nezačínají tím, že si všichni mají na své věci dávat dobrý pozor** a bylo jim řečeno, že si to či ono nemají do školy nosit nebo to mají zamykat. Tyto informace často vyznívají, **jako by za krádež mohl poškozený, nikoliv zloděj**. Jakoby normální bylo všechno zamykat a ne nekrást. Rozhovory s poškozeným po nahlášení krádeže rovněž nezačínáme tímto způsobem.
- h) O krádeži a jejím šetření školní metodik prevence provede záznam.
- i) Školní metodik prevence celou věc předá obvodnímu oddělení Policie ČR v případě, kdy je škoda nikoliv nepatrná, nikdo nejeví snahu o nápravu a škola není vlastními silami schopná domoci se takové nápravy. Musí se jednat o úmyslné zcizení, poškození nebo zničení věci. Hlásíte také tehdy, jestliže o to žádá poškozený nebo poškozená nebo jejich zákonní zástupci.
- j) Třídní učitel o celé události informuje zákonného zástupce žáka poškozeného.
- k) Školní metodik prevence nahlásí celou věc OSPOD v případech, kdy se jedná o opakované jednání a výchovná a další opatření nemají žádný účinek.

Pozor - škoda většího rozsahu (škoda větší dle trestního zákoníku je 50.000,- Kč, škoda velkého rozsahu dle trestního zákoníku je 5.000.000,- Kč, viz. § 138) škoda nikoli nepatrná 5000,- Kč je hranice pro trestný čin.

V případě, že je ukradena věc menší hodnoty než 5000,- Kč (a je to bez použití násilí – překonání překážky, není to vloupání) jedná se o přestupek proti majetku dle § 50 zák. o přestupcích č. 200/1990 Sb. v platném znění.

Škoda na odcizené věci od 5000,- Kč výše je trestným činem krádeže dle ustanovení § 205 trestního zákoníku. V případě, že byla odcizena věc s hodnotou menší než 5.000,-Kč, ale bylo použito násilí – vypáčená skříňka, šatna, šuplík...nebo násilí vůči osobě a snaha zmocnit se věci – loupež, jedná se vždy o trestný čin.

Důležité upozornění - Škola a školské zařízení není orgán činný v trestním řízení, takže nemůže nic vyšetřovat. Pokusy o „vyšetřování“ ze strany školy, mohou nenapravitelně ovlivnit další vyšetřování Policie ČR.

8. Vznik škody na školním majetku, vandalismus

- a) Jakmile vznikne škoda na školním majetku, třídní učitel či zaměstnanec školy – svědek události, informuje vedení školy, školního metodika prevence, který následně vyhotoví záznam o události a pokusí se odhalit viníka.
- b) Je-li znám viník a škoda byla způsobena svévolně či z nedbalosti, pak třídní učitel informuje zákonného zástupce žáka a vymáhá nápravu nebo odpovídající finanční náhradu. Náhradu úmyslně způsobené škody důsledně vymáhat po tom, kdo ji způsobil.
- c) V případě, že se jedná o škodu většího rozsahu a ten, kdo ji způsobil, není ochotný škodu nahradit, pak školní metodik prevence vyrozumí Policii ČR a oznámí podezření ze spáchání přestupku proti majetku, případně trestného činu majetkové povahy.

9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, homofobie

- a) Pedagogický pracovník, třídní učitel, školní metodik prevence zjistí hloubku extremistického přesvědčení či rasistických, xenofobních anebo antisemitských postojů u jednotlivců a zjistí jejich případné vazby na extremistickou scénu mimo školu.
- b) Školní metodik prevence zjistí rozšíření uvedených postojů v kolektivu, třídě, škole.
- c) Školní metodik prevence ve spolupráci s pedagogy školy vyvolá diskusi o problémech souvisejících s uvedenými postoji s cílem odhalit jejich příčinu.
- d) Škola nabídne žákům alternativní volnočasové aktivity.
- e) Pedagogové zaměří výuku na tyto problémy, okamžitě a razantně vystoupit proti projevům intolerance mezi žáky vyvolanými uvedenými postoji a názory.
- f) Školní metodik prevence pozve experty k diskusi s žáky.
- g) Třídní učitel informuje zákonného zástupce žáků v případě zjištění uvedených hlouběji zakotvených postojů a nabídne jim spolupráci.
- h) Školní metodik prevence informuje Policii ČR v případě závažných projevů (především násilných).

10. Syndrom týraného dítěte – CAN, sexuální zneužívání

- a) Pokud si zaměstnanec školy všimne a odhalí nějaké stopy týrání dítěte (změny v chování žáka, fyzické známky vypovídající o násilném zacházení s dítětem, náhlé podstatné zhoršení prospěchu žáka, problémy ve vztazích se spolužáky) informuje školního metodika prevence a vedení školy.
- b) Třídní učitel/ pedagog naváže s žákem osobní kontakt – rozhovor, postupovat zeširoka, k problému až posléze. V případě odmítnutí dítěte se svěřit, obrátit se na Pedagogicko-psychologickou poradnu. Nebo nabídne pedagog možnost kontaktovat Linku bezpečí.

- c) Třídní učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka - pedagog by měl v první fázi po rodiči chtít, aby pouze okomentoval to, jak si vysvětluje problémy, které učitel u dítěte vyzoroval. Může tak i zjistit, že skutečnou příčinou žákovy neobvyklého chování je něco jiného než domácí týrání. Anebo může být zájem školy o osud žáka pro zákonného zástupce dostatečnou výstrahou k tomu, aby si uvědomil, že další ubližování dítěti bude mít pro něj vážné následky. Navíc učitel může z chování rodiče nepřímo poznat, zda v rodině k týrání nedochází. Rozumný rodič, nebo zákonný zástupce, který svěřenému dítěti nijak neubližuje, by měl naopak uvítat zájem školy, která se ho snaží upozornit na to, že jejich dítě má nějaký problém a je i ochotna mu při jeho řešení pomoci.
- d) V případě, že se situace u podezření týraného dítěte nezlepšuje, třídní učitel informuje OSPOD (Pozor na skutečnost o neoznámení trestného činu a nepřežázení trestného činu - týrání svěřené osoby dle ustanovení § 198 trestního zákoníku spadá mezi trestné činy vyjmenované jak v nepřežázení trestného činu (§ 367 TZ) tak v neoznámení trestného činu (§368 TZ). Tím, že nekontaktujeme-li orgány činné v trestním řízení, v případě, že už jsme se hodnověrným způsobem dozvěděli o týrání svěřené osoby, můžeme být sami pachatelé trestných činů nepřežázení tr. činu a neoznámení tr.činu). O této skutečnosti informuje vedení školy a metodika prevence.
- e) Pokud se pedagog dozví o sexuálním zneužívání dítěte osobně od dítěte či z anket, metodik prevence/pedagog naváže s dítětem kontakt, nebo se skutečnost dozví od spolužáků, zde je nutné přesvědčit dítě, aby přišlo za pedagogem samo. Skutečnost oznámí vedení školy.
- f) Pedagog vede rozhovor, při kterém dítě nechá volně vyprávět, nic nevyšetřuje. Ocení, že se na něj dítě obrátilo a ujistí ho o tom, že mu pomůže. Vhodným způsobem sdělí dítěti, že tuto skutečnost musí ohlásit na policii.
- g) Pokud se zneužívání dopouští rodič, není žádoucí jej informovat. Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost oznámit vše policii. Pokud má pouze podezření, zákon určuje povinnost nahlásit tuto skutečnost u OSPOD.

11. Poruchy příjmu potravy (mentální anorexie, mentální bulimie)

- a) Zaměstnanec školy informuje školního metodika prevence, třídního učitele v případě, že si všimne znaků poruch příjmu potravy (změny v chování žáka, náhlé zhubnutí, zvracení, sebepoškozování).
- b) Třídní učitel provede osobní rozhovor se žákem.
- c) Třídní učitel pozve do školy zákonného zástupce žáka a nabídne jim odbornou pomoc (pediatr žáka) či konzultaci se školním metodikem prevence.
- d) Škola nabídne žákům alternativní volnočasové aktivity.
- e) Škola poskytne žákům besedy (profesionální externí lektor) na dané téma – preventivní program.

12. Rizikové chování v dopravě

- a) Škola zajistí začlenění dopravní výchovy do základního vzdělávání (praktický výcvik na dopravním hřišti, dopravní besedy v prostorách školní třídy).
- b) Škola poskytne informace zákonným zástupcům žáků (na rodičovských schůzkách – informační materiál, důležité webové stránky atd.).
- c) Pedagogové seznámí žáky s rizikovým chováním v dopravě (chování v rozporu s oficiálními pravidly, agresivní chování, neočekávané (nebo nezvyklé) chování).

- d) Škola předchází nehodám (selhání dopravního systému), úrazům, ztrátám na životech, psychickým traumatům, materiálním škodám, negativním ekonomickým dopadům (např. jako důsledku dopravního kolapsu), ničení životního prostředí.

13. Záškoláctví

- a) Přesně stanoveno viz Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví (Č.j.: 10 194/2002-14)
- b) Při podezření o výskytu záškoláctví musí třídní učitel informovat vedení školy.
- c) Při nápravě záškoláctví je nutné navázat kontakt s dítětem, komunikovat přátelsky, bez hodnocení a odsuzování, hovořit zásadně o konkrétním chování, bez nálepkování dítěte, nezjišťovat věcnou stránku problému, ale jak ho dítě prožívalo, zajímat se, jak svoje chování vidí s odstupem, co si o něm myslí teď, společně hledat cesty k nápravě, připravit dítěti podmínky v rodině i ve škole pro nápravu.
- d) Navázat kontakt s rodiči, vyjádřit porozumění jejich emocím, vést je v komunikaci k oddělování osobnosti dítěte od jeho konkrétního chování, přeznačkovávat chování k dítěti /způsob komunikace mění vnitřní postoj/, vést k porozumění motivaci chování dítěte, soustředit se na to, co rodiče mohou nebo dokonce musí udělat ke zlepšení situace, na konci rozhovoru vždy shrnout, co bylo dohodnuto, dohodnout se na následném sezení k reflexi, jak dohodnutá opatření fungují případně k hledání dalších možností.
- e) Při snaze dítěte zlepšit svoje chování pedagog bude dítě podporovat, oceňovat jej a povzbuzovat.

Ve **Školním řádu** jsou uvedena konkrétní pravidla týkající se postupu školy v případě záškoláctví. Vycházejí z Metodického pokynu MŠMT, č.j. 10 194/2002 – 14 „k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví“ ze dne 11. března 2002. Absenci žáků ve škole evidují třídní učitelé. Pokud je doklad potvrzující důvod nepřítomnosti žáka nevěrohodný, může se ředitel školy obrátit na zákonného zástupce nezletilého žáka o vysvětlení nebo požádat o spolupráci příslušný správní orgán.

Ve školském zákoně v § 30 se uvádí, že ředitel školy vydává školní řád, který mj. upravuje práva a povinnosti žáků a jejich zákonných zástupců ve škole, informuje o provozu a vnitřním režimu školy, upravuje podmínky ochrany žáků před projevy rizikového chování, obsahuje pravidla pro hodnocení výsledků jejich vzdělání.

O neomluvené i zvýšené omluvené nepřítomnosti žáků informuje třídní učitel výchovného poradce, který tyto údaje vyhodnocuje. Při zvýšené omluvené nepřítomnosti projevuje její věrohodnost. Neomluvenou nepřítomnost **do součtu 10 vyučovacích hodin** řeší se zákonným zástupcem žáka třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce pozván doporučeným dopisem. Projedná důvod nepřítomnosti žáka, způsob omlouvání jeho nepřítomnosti, upozorní na povinnost stanovenou zákonem a seznámí zákonného zástupce s možnými důsledky v případě nárůstu neomluvené absence. O pohovoru provede zápis, do něhož uvede způsob nápravy dohodnutý se zákonným zástupcem. Zákonný zástupce zápis podepíše a obdrží kopii. Odmítnutí či převzetí zápisu se do zápisu zaznamenává.

Pokud má žák **víc než 10 neomluvených hodin**, svolává ředitel školy školní výchovnou komisi. Podle závažnosti absence žáka se jí účastní: ředitel školy, zákonný zástupce, třídní učitel, výchovný poradce, zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí, školní metodik prevence, zástupce rady školy (pokud byla zřízena), popř. další odborníci. O průběhu a závěrech jednání se provede zápis, který zúčastnění podepíší. Neúčast nebo odmítnutí podpisu zákonnými zástupci se v zápise zaznamenávají. Každý účastník jednání obdrží kopii zápisu.

Pokud žák řádně neplní povinnou školní docházku, může mu být uloženo některé z výchovných opatření, o nich pojednává § 31 školského zákona.

Výchovným opatřením v systému základního vzdělávání je speciálně věnována Vyhláška č. 48/2005 Sb., § 17. Pokud žák poruší povinnosti stanovené školním řádem, lze mu podle závažnosti tohoto provinění uložit napomenutí třídního učitele, důtku třídního učitele nebo důtku ředitele. Pravidla pro jejich ukládání stanoví

školní řád. (Tato opatření zpravidla předcházejí před snížením stupně z chování.) Třídní učitel oznamuje uložení důtky třídního učitele řediteli školy. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání na pedagogické radě. Uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody se neprodleně oznámí žákovi a jeho zákonnému zástupci. Zaznamenává se do dokumentace školy (do katalogových listů).

V zájmu zjišťování příčiny záškoláctví žáka a jejího odstranění může ředitel požádat o spolupráci odborníky z oblasti pedagogicko-psychologického poradenství, popř. orgány sociálně-právní ochrany dětí.

V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka **přesáhne 25 hodin**, zasílá škola oznámení o zanedbání školní docházky s náležitou dokumentací (např. kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka k návštěvě školy, kopii zápisu z pohovoru, písemné vyjádření výchovného poradce, kopii písemného pozvání zákonných zástupců žáka na výchovnou komisi, kopii zápisu o jednání výchovné komise atp.) orgánu sociálně právní ochrany dětí nebo pověřenému obecnímu úřadu. V rámci sociálně-právní ochrany se dětmi a mladistvými s opakovanými poruchami závažného rázu zabývají **kurátoři pro děti a mládež**. Jejich úkolem je v tomto případě řešení případů záškoláctví ve spolupráci s rodiči a se školou. Postupují mj. podle zákona č. 359/1999Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Oznámení školy o zanedbání školní docházky je přiděleno referentovi, který projednává přestupky (kurátor pro děti a mládež oznámení dostane jen na vědomí.) Ten zváží, zda jde o přestupek nebo se může jednat o trestný čin. (V tomto případě se věc posílá na příslušné oddělení Policie ČR). Pokud si referent není zcela jistý, posílá věc k posouzení státnímu zástupci na Okresní státní zastupitelství. Po prostudování oznámení, pokud jsou materiály o vině rodičů dostačující a referent usoudí, že je již není třeba předvolat, proběhne zkrácené příkazní řízení, při němž se bez nařízení jednání vydá rozhodnutí ("příkaz") o vině rodičů nebo zákonných zástupců. Mohou dostat napomenutí nebo pokutu do výše 3 tisíc Kč. V tomto případě se náhrada nákladů na řízení neplatí. Kdyby s příkazem zákonní zástupci nesouhlasili a odvolali se, příkaz by se zrušil a proběhlo by nezkrácené příkazní řízení. To bývá zahájeno také v případě, jsou-li o vině rodičů pochybnosti. Jde o ústní jednání. Zákonní zástupci jsou předvoláni jako obvinění. Za nezkrácené řízení se platí také náhrada nákladů řízení ve výši 1000 Kč (lze odpustit, nutno zdůvodnit). Pokud vyjde najevo, že rodiče nejsou vinni, řízení se odloží nebo zastaví (např. v případě, když rodiče dítě do školy vodí a ono pak opakovaně utíká). Je třeba rozlišovat, zda se jedná o **nedbalost** nebo **úmysl neposílat dítě do školy**.

V případě **opakovaného záškoláctví v průběhu školního roku**, následuje hlášení o zanedbání školní docházky Policii ČR. Problematika záškoláctví je obsažena přímo v trestním zákoně (trestné činy proti rodině a mládeži) nově se uvádí v trestním zákoníku Trestné činy proti rodině a dětem.

V odhalování záškoláctví pomáhají také městští strážníci. V případě, že strážník při kontrolní činnosti zjistí, že dítě v dané době má být ve škole a není, zjistí totožnost dítěte, kontaktuje zákonného zástupce, o skutku sepíše úřední záznam - většinou úřední záznam předává pouze Policii ČR, záznam je součástí spisového materiálu, bývá uložen na služebně. Strážník o zjištěných skutečnostech (nálezu dítěte venku v době, kdy má být ve škole – záškolák) informuje příslušné orgány na základě svých povinností a pravomocí (Policie ČR, OSPOD, zákonní zástupci, případně další instituce dle konkrétní povahy případu). Dále postupuje strážník dle konkrétní situace a přistižení dítěte za školou např. při krádeži, páchání jiné trestné činnosti atp. řeší a oznamuje.

14. Šikana a kyberšikana

Při podezření na šikanu či kyberšikanu nebo při jakýchkoliv jejích projevech žák neprodleně oznámí třídnímu učiteli, který věc vyšetří (vždy spolupracuje se školním metodikem prevence, výchovným poradcem). TU skutečnost oznámí vedení školy.

- a) Pro vyšetřování *počáteční šikany* (se standardní formou) provést:
  1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
  2. Nalezení vhodných svědků.
  3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
  4. Zajištění ochrany obětem.
  5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

- b) *Pokročilá šikana* s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování, vyžaduje následující postup:
1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
  2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
  3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
  4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
  5. Nahlášení policii.
  6. Vlastní vyšetřování.
- c) Po vyšetření šikany budou následovat podpůrné práce s agresorem i obětí, kterou poskytne podle závažnosti buď třídní učitel, školní metodik prevence nebo výchovný poradce. Pro potrestání agresorů lze užít běžná výchovná opatření, rozhoduje závažnost případu.
- d) Při předcházení případům šikany a při jejich řešení bude škola (vedení školy, MP, VP) spolupracovat i s dalšími institucemi a orgány z rezortu školství, zdravotnictví, sociální péče. Pokud budou školu o podezření na šikanování informovat rodiče, bude odborně vyšetřena.

3 KROKY POMOCI PŘI ŠIKANĚ:

1. *Odlišení šikany od příbuzných fenoménů*

- připomenout si definici, přítomnost záměrnosti, opakování, samoúčelnosti agrese a nepochybnosti sil
- udělat diferenciální diagnostiku (odlišit šikanování od škádlení, od příbuzných fenoménů zla)

2. *Vnitřní mapa šikanování*

- Dozvědět se o šikaně co nejvíce: posoudit ji ze 3 pohledů a určit formu šikany, tady se nám ukáže základní směr léčby a nastavení hranic, kdy může šikanu řešit škola sama a kdy již musí spolupracovat s odborníky (PPP, SVP, OSPOD, policie, ...)
- Ad. 3 pohledy zkoumání: nemocné chování (vnější obraz), závislost (psychodynamika), porucha vztahů ve skupině (pohled sociálně psychologický)

3. *Alternativní léčba*

- Vyhodnotit hrubou diagnózu (počáteční či pokročilá šikana, běžná či komplikovaná forma šikany) – usmíření u počáteční obvyklé šikany

SCÉNÁŘE ŘEŠENÍ ŠIKANY:

Počáteční šikany s obvyklou formou:

1. Odhad závažnosti onemocnění skupiny a stanovení formy šikany
2. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
3. Nalezení vhodných svědků.
4. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
5. Zajištění ochrany oběti.
6. Předběžná diagnóza a volba ze dvou typů rozhovoru
  - a) rozhovor s oběťmi a agresory (směrování k metodě usmíření)
  - b) rozhovor s agresorem (směrování k metodě vnějšího nátlaku – výchovná komise).
7. Realizace vhodné metody
  - a) usmíření
  - b) vnější nátlak (výchovný pohovor, výchovná komise)

8. Třídnická hodina
  - a) efekt metody usmíření
  - b) oznámení potrestání agresorů
9. Rozhovor s rodiči oběti
10. Třídní schůzka
11. Práce s celou třídou

Pokročilá šikana s neobvyklou formou: (POPLACHOVÝ PLÁN ŠKOLY – oběť ohrožena na zdraví nebo na životě)

1. Zvládnutí vlastního šoku – bleskový odhad závažnosti a formy šikany
  2. Bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí
  3. Zalarmování pedagogů na poschodí a informování vedení školy
  4. Zabránění domluvě na křivé výpovědi
  5. Pokračující pomoc oběti (přivolání lékaře)
  6. Oznámení na policii, paralelně – navázání kontaktu se specialistou na šikanování, informace rodičům
  7. Rozhovor s obětí a informátory
  8. Nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků
  9. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
  10. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi agresory
  11. Metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny
- e) Zvláštní pozornost budou učitelé věnovat **kyberšikaně** – zneužití ICT. Tuto problematiku proberou zejména třídní učitelé na začátku školního roku (poučení bezpečnosti), toto téma je také zařazeno dle MPP do vzdělávacího procesu předmětu Výchova ke zdraví/Občanská výchova/Čj – komunikační výchova, kde jsou vysvětleny žákům všechny aspekty kyberšikany, její rizika a nebezpečí. V případě podezření na kyberšikanu bude škola při šetření spolupracovat s OSPOD a Policií ČR.
1. Třídní učitel zajistí ochranu oběti – kontaktuje operátora mobilní sítě nebo zřizovatele www stránek, profilu, ...
  2. Zajistit dostupné důkazy s podporou IT kolegy
  3. Důkladně vyšetřit a žádat odbornou pomoc externího pracovníka, kontaktovat a spolupracovat s webovým prostředím, kde ke kyberšikaně došlo
  4. Opatření – dle závažnosti prohřešku a důsledkům, které agresor způsobil
  5. Informovat a poučit rodiče – oběti a kyberagresora, postupy a zásady jsou stejné jako u šikany, poučit rodiče koho mohou kontaktovat (policie, OSPOD, PPP, právní zástupce, ...)
  6. Žádat konečný verdikt a informace – konečné stanovisko všech zainteresovaných institucí a dalších subjektů
  7. Postih dle Školního řádu
    - a) Doporučit oběti/rodičům – ukončit komunikaci - neodpovídat, blokovat útočníka, mluvit o tom se jí děje – poradit se s někým blízkým, vyhledat pomoc, oznámit útok, ukládat důkazy, žádat konečný verdikt
    - b) Pokud má pedagog jistotu, že byl spáchán trestný čin, oznámí tuto skutečnost Policii, v případě podezření má povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

Šikanování z hlediska práva (Choděra, 2005, 2011, in Kolář, 2005, 2011)

V právní praxi bývá pojem šikana používán jako synonymum pro „úmyslné jednání, které je namířeno proti jinému subjektu, a které útočí na jeho důstojnost“.

Z hlediska výkladu pojmu šikanování není důležité, zda k němu dochází slovními útoky, fyzickou formou, nebo hrozbou násilí. Rozhodující je, kdy se tak děje úmyslně.

Šikana není sama o sobě ještě protiprávním jednáním. Z hlediska zákona se zejména u počátečních stadií šikanování o přestupek nebo dokonce o trestný čin nejedná. Nicméně některé její projevy hlavně u pokročilých šikan jsou jednoznačně protiprávním jednáním.

Šikana – naplnění skutkové podstaty řady trestných činů

Šikana bývá postihována podle ustanovení trestního zákona, neboť v souvislosti s ní často dochází k páčání trestných činů proti svobodě a lidské důstojnosti.

Trestné činy, které se často váží k šikanování:

- trestný čin omezování osobní svobody
- trestný čin vydírání
- trestný čin vzbuzení důvodné obavy
- trestný čin loupeže
- trestný čin ublížení na zdraví
- trestný čin poškozování cizí věci
- trestný čin znásilnění či pohlavního zneužívání

Podmínky trestní postizitelnosti pachatelů šikany

- pachatel se dopustil jednání, které splňuje znaky konkrétního trestného činu tak, jak jsou vymezeny v trestním zákoně
- musí být prokázán úmysl pachatele dopustit se takového jednání a míra společenské nebezpečnosti
- jeho jednání dosahuje intenzity uvedené v zákoně

K tomu, aby byl pachatel postizěn, musí být starší 15 let (15-18 let mladiství).

K trestní odpovědnosti mladších 15 let nedochází, neznamená to však, že nemohou být postizeni jinak, případně mohou být postizeni rodiče.

Nezletilý pachatel může být postizěn nařízením ústavní výchovy, může nad ním být stanoven dohled. Pokud jde o trestní sazby, je v případě šikany možný i jednočinný skutek, tzn. že jedno jednání může být kvalifikováno jako více trestných činů.

Pokud k šikanování došlo v **průběhu vyučování**, nese plnou **odpovědnost škola**. Prokáže-li se zanedbání ředitele školy nebo některého pedagoga, může být právně nebo pracovněprávně potrestán. Na školském zařízení lze v oprávněných případech požadovat i náhradu škody vzniklé v důsledku šikany. A to jak náhradu na věcech, tak na zdraví, včetně způsobené psychické újmy.

Pokud dítě v důsledku šikany nemohlo např. docházet do školy (vyšší stupeň šikany), nese školské zařízení odpovědnost i za škody vzniklé rodičům dítěte v důsledku např. uvolnění ze zaměstnání, zajištění hlídání dítěte, zajištění doprovodu do a ze školy apod.

Kdy se obrátit na policii?

Pokud se domníváte, že šikana již nabyla takového rozsahu a takové podoby, aby bylo možné kvalifikovat ji jako přestupek, nebo že případně byla naplněna skutková podstata trestného činu. Není nutné, abyste sami přesně rozhodli, o kterou z uvedených dvou možností jde. Na policii ČR se obraťte i v případě podezření na jednu z nich.

Řešení šikany učitele žákem:

Šikanu oznamuje pedagog, který je obětí vedení školy, aby nezůstal v této situaci sám. Učiní tak i pedagog kolegy, který se stal obětí takové šikany. Důležité je vyhodnotit závažnost situace. Je důležité porozumět tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Ten může být i bolestivý pro svědky

1. zajištění bezpečí a odborné pomoci – vedení školy
2. zajištění dohledu nad žáky ve třídě – vedení školy
3. izolace agresora – školní metodik prevence
4. zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě – školní metodik prevence, třídní učitel

5. posouzení sociálních vztahů ve třídě odborníkem (PPP ÚO) – školní metodik prevence
6. zajištění intervenčního programu k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (program selektivní či indikované prevence) – školní metodik prevence
7. řešení situace s žáky, rodiči, ostatními pedagogy – vedení školy, třídní učitel, školní metodik prevence
8. po vyřešení šikany revidovat krizový plán

15. Domácí násilí

- a) Pedagog je povinen jednat v okamžiku, kdy se mu dítě svěří nebo pokud zaznamená dlouhodobé nezpochybnitelné známky násilí páchaném na dítěti (podvýživa, modřiny, ...) a to tak, že se obrátí na odborníky (SVP). Věc oznámí vedení školy.
- b) Povzbudit oběť, aby vyhledala pomoc v organizacích pomáhajících v případech domácího násilí, v případě náhlé traumatické situace doporučit vyhledat krizové centrum (Riaps).
- c) Uklidnit oběť, že nebudete hovořit o situaci s agresorem.
- d) Sdílet dospělé osobě (rodič – neagresor), že musí ochránit své dítě před násilím.
- e) Pokud se ukáže, že je dítě obětí domácího násilí, které splňuje skutkovou podstatu trestného činu, musí ji třídní učitel oznámit na policii a OSPOD při podezření na týrání dítěte.

16. Sebepoškozování

- a) Věc řeší třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence.
- b) V případě přímého rizika závažného ublížení či ohrožení života dítěte okamžitě činu zabránit, zajistit druhý pedagogický dohled nad dítětem, kontaktovat rychlou záchrannou službu a vedení školy.
- c) Kontaktovat rodiče, dlouhodobě a systematicky s nimi spolupracovat.
- d) V případě podezření kontaktovat rodiče, motivovat rodinu k návštěvě specialisty – krizové centrum, psychologická/psychiatrická ambulance.
- e) Ohlašovací povinnost se netýká sebepoškozování, povinnosti hlášení na policii podléhá navádění dětí k sebepoškozování/sebevraždě nebo jsou známé příčiny sebepoškozování – př. sexuální zneužívání, týrání, ...

17. Dítě členem sekty

- a) Pokud se ve třídě objeví někdo, kdo vykazuje průkaznější znaky příslušnosti k některé sektě, je lepší se s ohledem na osobnost žáka pokusit zjistit, o jakou skupinu jde, jak dlouho je s ní v kontaktu, jak silně je do hnutí zapojen, jaký je jeho současný vztah k okolí, zda je ochoten mluvit o své nové příslušnosti. O skutečnosti musí třídní učitel informovat vedení školy, spolupracovat s metodikem prevence.
- b) Chovat se k dítěti jako k člověku, na kterém nám záleží, k ničemu ho nenutit, nevyhrožovat, ... , dát mu najevo, že jste na jeho straně.
- c) Pokud dotyčný začne hledat pomoc, obrátí se třídní učitel na odborníky (PPP, SVP, ...).

Mgr. Martina Lenhartová	dne 31.8.2017	.....
Bc. Petra Hanáková	dne 31.8.2017	.....
Erika Valčíková, DiS	dne 31.8.2017	.....
Bc. Alžběta Adamová	dne 31.8.2017	.....
Věra Krsková	dne 31.8.2017	.....
Ředitel: Mgr. Zdeněk Nesvadba	dne 31.8.2017	.....